

19. World Armaments and Disarmament / [ed. by Bhupendra Jasani] // Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) Yearbook, 1981. – L.: Taylor & Francis Ltd., 1981. – 518 p.

References

1. Gorbachev M. S. Zhizn' i reformy / M. S. Gorbachev. – M.: «Novosti», 1995. – Kn.1. – 600 s.
2. Zolina O. M. Rol' Margaret Tjetcher v istorii razvitiya sovetsko-britanskikh odnoshenij // Chelovek i obshchestvo: na rubezhe tysjacheletij: Mezhdunarodnyj sbornik nauchnyh trudov. – 2001. – Vyp.5. – S.117–120.
3. Kolosov G. V. Voenno-politicheskij kurs Anglii v Evrope // G. V. Kolosov. – M.: «Nauka», 1984. – 240 s.
4. Rech' R. Rejgana 8-go marta 1983 g. («Imperija zla») [Elektronnyj resurs] // Vtoraja Holodnaja vojna. – Rezhym dostupu: http://www.coldwar.ru/raegan/evil_empire.php.
5. Truhanovskij V. G. Anglijskoe jadernoe oruzhie. Istoriko-politicheskij aspekt / V. G. Truhanovskij. – M.: Mezhdunarodnye otnoshenija, 1985. – 177 s.
6. Cherevko O. Priorityty zovnishn'oi' polityky urjadu Margaret Tetcher (1979–1990) / O. Cherevko // Mizhnarodni zv'jazky Ukraïny: naukovi poshuky i znahidky. Mizhvidomchij zbirnyk naukovykh prac'. – K., 2005. – Vyp.14. – S.325–331.
7. Shein A. I. Voenno-promyshlennyj kompleks Velikobritanii / A. I. Shein. – M.: Izd-vo Mosk. Un-ta, 1985. – 167 s.
8. Shhelokova I. N. Problemy evropejskoj bezopasnosti i politika Anglii // I. N. Shhelokova. – M.: Mezhdunar. otnoshenija, 1982. – 168 s.
9. Conservative Party General Election Manifesto 1979 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.conservative-party.net/manifestos/1979/1979-conservative-manifesto.shtml>.
10. Keeble S. Britain, the Soviet Union and Russia / Sir Curtis Keeble. – New York: St. Martin's Press, 2000. – 396 p.
11. Margaret Thatcher foundation. Boycott of the Moscow Olympics, 1980 [Elektronnyj resurs] / Carter Library. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
12. Margaret Thatcher foundation. 1980 march: howe's second budget & THE MTFs [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
13. Margaret Thatcher foundation. Margaret Thatcher's files as Prime Minister, 1980 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
14. Margaret Thatcher foundation. Memorandum of conversation. Thatcher-Reagan meeting at Camp David 22 December 1984 (record of conversation), December 28, 1984, Washington [Elektronnyj resurs] / Archive Reagan Library. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org/document/109185>.
15. Margaret Thatcher foundation. MT's relations with Jimmy Carter [Elektronnyj resurs] / Carter Library. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
16. Margaret Thatcher foundation. Nuclear weapons: Cruise, Pershing & Trident, 1979–80 [Elektronnyj resurs] / Carter Library. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
17. Margaret Thatcher foundation. Thatcher M. Remarks on becoming Prime Minister May 4, 1979 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.margarethatcher.org>.
18. Thatcher M. The Downing Street Years / Margaret Thatcher. – L.: Harper Collins Publishers, 1993. – 914 p.
19. World Armaments and Disarmament / [ed. by Bhupendra Jasani] // Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) Yearbook, 1981. – L.: Taylor & Francis Ltd., 1981. – 518 p.

Sadykova V. V., candidate of historical sciences, Ph.D., teacher of history of humanities military department of Military Institute of Telecommunications and Informatization (Ukraine, Kyiv), vika_sadykova@ukr.net

Military and political relations between Great Britain and the Soviet Union in the late 1970s – first half of the 80's of XX century

The article is devoted to the basic directions, problems and achievements of British-Soviet military-political relations in the late 70s – the first half of the 1980s. The paper states instability relations between Great Britain and the Soviet Union during this period with the aggression of the Soviet Union concerning Afghanistan and gross interference of the USSR in internal political processes in Poland resulting to collapse of British-Soviet relations.

It is noted that the understanding of the United Kingdom necessity to solving acute international conflict and avoidance of nuclear war, contributed to the search for ways of establishing bilateral relations by the leadership of Britain.

The author emphasized that the result of this policy has been a series of meetings of the leaders of Great Britain and the Soviet Union, which helped to identify priority areas of cooperation between the countries including disarmament, elimination of nuclear weapons, avoiding an arms race, ensuring a balance of power between the states of WTO and NATO.

Keywords: military-political, relations, Great Britain, the Soviet Union.

* * *

УДК 316.3:329«19»(477)

Левчук К. І.,
доктор історичних наук, професор, завідувач
кафедри історії України та філософії,
Вінницький національний аграрний університет
(Україна, Вінниця), ki_levchuk@i.ua

ФОРМИ І МЕТОДИ ДОБРОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УРСР (1985–1991 роки)

На основі вивчення та узагальнення архівних джерел, опублікованих документів, науково-дослідної літератури, з'ясовано форми і методи діяльності Товариства Червоного Хреста УРСР в умовах трансформації суспільно-економічних відносин у добу «перебудови» (квітень 1985 – серпень 1991 років).

Ключові слова: Товариство Червоного Хреста, благодійна діяльність, соціальний захист, гуманітарна допомога.

Товариство Червоного Хреста (ТЧХ) України протягом усіх років свого існування (з часів УНР і до наших днів) залишається найбільшою гуманітарною громадською організацією нашої держави. Низка чинників дають змогу вести мову про унікальність цієї організації. По-перше, це без сумніву, одна з найстаріших неурядових організацій, яка без перерви функціонує на території України з другої половини XIX ст. По-друге, діяльність ТЧХ України проходить під захистом міжнародного гуманітарного права (Женевські конвенції від 12 серпня 1949 рр. та Додаткові протоколи до них від 8 червня 1977 р.), що було визнано Указом Президента України від 28 жовтня 1992 року. По-третє, ТЧХ України, беручи участь у міжнародному червонохресному русі, зберігає статус всеукраїнської громадської організації. По-четверте, правовий статус ТЧХ України регламентується двома Законами України («Про символіку Червоного Хреста і Червоного Півмісяця в Україні» та «Про Товариство Червоного Хреста України»), що виділяє організацію з кола інших громадських об'єднань. По-п'яте, основоположні принципи міжнародного чевонхресного руху, декларуючи незалежність національного товариства від уряду своєї країни, визнають специфічний характер організації, яка одночасно є неурядовою і може розглядатись в якості допоміжного органу державної влади, особливо у наданні гуманітарної допомоги під час збройного конфлікту, стихійного лиха та соціально незахищеним верствам населення.

Мета нашого дослідження полягає в тому, щоб на основі вивчення та узагальнення архівних джерел, опублікованих документів, науково-дослідної літератури, з'ясувати форми і методи діяльності Товариства Червоного Хреста України в умовах трансформації суспільно-економічних відносин у добу «перебудови» (квітень 1985 – серпень 1991 років).

Діяльність добродійної громадської організації – Товариства Червоного Хреста (ТЧХ) України розглядали І. Усіченко, Ю. Віленський, О. Заграничний. Автори

вказують на те, що лише з проголошенням незалежності України Товариство набуло змоги стати самостійною неурядовою та позапартійною організацією та інтегруватися у міжнародний червонохресний рух [1; 2].

Деякі історики радянської доби, переосмислюючи характер тоталітарної держави, зверталися до процесу одержавлення громадських організацій та з'ясували негативні наслідки для суспільства. Так, А. Безбородов показав, що товариство Червоного Хреста СРСР повністю підпорядковувалося рішенням державних та компартійних структур. Це створювало проблеми з визнанням Товариства повноправним учасником світового червонохресного руху [3].

Радянська політична система базувалася на ідеократичних принципах – КПРС займала вершину владної піраміди, опиралася на жорстко контрольовану сферу громадської самодіяльності. «Профспілки, кооперація, комсомол та інші організації громадськості, діючи під керівництвом Комуністичної партії та беручи участь у державних справах, ... набувають політичного характеру» [4, с. 95]. Отже, політичний чинник проявляв себе у діяльності громадських організацій, статутні завдання яких, на перший погляд, мали національно-культурний, гуманітарно-просвітницький чи благодійний характер. Так, форми діяльності товариства Червоного Хреста УРСР (ТЧХ УРСР) були направлені на пропаганду здорового способу життя, на участь активістів організації у масових оздоровчих заходах, наданні медичної і соціальної допомоги самотнім старим людям, запобіганні захворюванням шляхом підвищення санітарної культури населення України [5, с. 3].

Водночас на X Всесоюзному з'їзді Спілки товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця СРСР (СТЧХ і ЧП), який відбувся у червні 1986 року у Москві, було ухвалено постанову «Про статус члена виконавчого комітету Спілки товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця СРСР». У постанові, зокрема, відзначалося: «Особи, вибрані Всесоюзним з'їздом СТЧХ і ЧП до складу Виконавчого комітету СТЧХ і ЧП в якості його членів, уповноважені брати участь в реалізації Виконкомом СТЧХ і ЧП його статутних завдань у суворій відповідності з постановами з'їздів КПРС, Пленумів ЦК КПРС, Конституцією СРСР та іншим чинним законодавством» [6, с. 3].

Таким чином, характерною особливістю концептуально-правового статусу громадських організацій УРСР протягом 1985–1990 років залишалось визнання керівної і спрямовуючої ролі КПРС. Парадигма діяльності громадської організації в умовах політичної системи Радянського Союзу вимагала виконання та перевиконання соціалістичних зобов'язань, перегонів за кількісними показниками, звітування про успіхи до партійних з'їздів. Діяльність громадської організації планувалася по наростаючій від досягнутого рівня та обгрунтовувалася ідеєю прискорення соціально-економічного розвитку країни, а кількісне зростання числа членів організації давало значні кошти для утримання зростаючого бюрократичного апарату. Екстенсивне збільшення чисельного складу пересічної громадської організації відбувалося шляхом «добровільно-примусового» включення учнів старших класів, студентів, робітників та колгоспників. При цьому абсолютна більшість членів громадських організацій

не прагнула іншої форми участі у реалізації статутних завдань своїх об'єднань, крім сплати членських внесків.

Лібералізація суспільно-політичного життя під впливом перебудовчих процесів, та становлення неформальних об'єднань, впливали на чисельність громадських організацій. Так, можливості екстенсивного зростання ТЧХ УРСР вичерпалися у 1987 році. Якщо число первинних організацій Товариства продовжувало повільно збільшуватися – з 69326 у 1985 році до 70308 у 1987, то зменшення у 1987 році числа членів товариства на 40 тис. осіб засвідчило необхідність пошуків нових форм та методів діяльності. Хоча у 1988 році число членів товариства збільшилося на 200 тис. осіб та сягнуло 57,6 відсотка населення України [7, арк. 71], наступного року було зафіксовано зменшення числа членів організації на 400 тис. осіб. Опитування рядових членів ТЧХ, проведене в 1989 році, показало, що лише кожен десятий з респондентів брав активну участь у діяльності організації [8, с. 42].

Поступовий злам системи підпорядкування громадських організацій партійно-державним структурам сприяв поверненню товариства до традиційних цінностей світового червонохресного руху. У виступах на VI пленумі організації у червні 1990 року було зазначено, що головними принципами діяльності Червоного Хреста УРСР стали гуманність, співчуття, благодійність, доброта, людяність [9, арк. 32]. На шпальтах часопису «Радянський Червоний Хрест» І. Усіченко, який на той час очолював ТЧХ УРСР, зауважив, що Товариство орієнтується на людину, на забезпечення соціальної захищеності самотніх, немічних, знедолених та інвалідів. Працювати в цьому напрямку потрібно разом, об'єднавши зусилля як державних, так і громадських організацій та фондів. У тому числі, не слід відкидати співпрацю з Рухом, якого Товариство хотіло сприймати «активним союзником в широкому спектрі питань гуманізації суспільних відносин, соціальної справедливості, екологічної безпеки, миротворчості» [2, с. 3].

Товариство Червоного Хреста УРСР протягом другої половини 80-х років ХХ ст. залишалось найбільшою гуманітарною організацією республіки. Саме тому основний акцент у своїй діяльності ТЧХ УРСР поставило на розвиток та поліпшення медико-соціальної, агітаційно-пропагандистської та благодійної діяльності. Слід відзначити певний внесок комітетів, організацій і санітарного активу ТЧХ УРСР у поліпшення охорони здоров'я населення, утвердження здорового способу життя. Протягом першої половини 80-х років ХХ ст. при виконкомках сільських та селищних Рад народних депутатів було створено 5 тисяч громадських санітарних інспекцій, що дало змогу поліпшити санітарний стан значної кількості об'єктів народного господарства, будинків, вулиць і населених пунктів. Понад 250 тис. санітарних активістів, підготовлених за програмами профілактики інфекційних захворювань і отруєнь отрутохімікатами, брали участь у санітарно-оздоровчих і профілактичних заходах, що їх проводили органи охорони здоров'я [5, с. 8].

ТЧХ УРСР опікувалося організацією та проведенням серед населення України заходів з безоплатного донорства. У 1986 році показник участі у заходах сягнув рівня 54,1 на 1000 населення, а серед студентства –

394 на 1000, що сприяло рівномірному розподілу донорських ресурсів з–поміж усіх соціальних груп населення і розвитку донорства економічним шляхом. Значної уваги заслуговувало поліпшення медико–санітарної підготовки населення, зокрема підготовка громадських санітарних інспекторів. Проводилося активне пропагування здорового способу життя з використанням різних форм та методів. Наприклад, проведено понад 3,6 млн. лекцій та бесід, підготовлено більше 100 тис. виступів та програм на радіо та телебаченні, на шпальтах періодичних видань було розміщено 14 тис. матеріалів просвітницької тематики [10, арк. 18–19].

Збільшення питомої ваги міського населення (особливо в др. половині 50–х років ХХ ст.), міграційні процеси в загальносоюзному масштабі, послаблення соціальних зв'язків між поколіннями, наслідки війни і повернення сотень тисяч реабілітованих з таборів та заслання після ХХ з'їзду КПРС спричинили зростання кількості самотніх людей похилого віку та інвалідів, які потребували щоденного догляду, викликали необхідність пошуку нових форм соціально–медичного обслуговування. Державні органи соціального захисту не були підготовлені до адресної допомоги мало–забезпеченим. Саме тому патронажна служба милосердя, започаткована за ініціативою товариства Червоного Хреста з 1961 року, посіла важливу нішу в наданні соціально–медичної допомоги населенню.

Ускладнення соціально–економічної ситуації в Україні наприкінці 80–х років ХХ ст. призвело до збільшення обсягів роботи патронажної служби. На початку 1988 року в Україні надавали медичну та соціально–побутову допомогу самотнім громадянам похилого віку та інвалідам 1160 сестер милосердя. З 1 січня 1989 року їх кількість збільшилася до двох тисяч. Крім того, було запроваджено 1958 посад молодших сестер милосердя. Таким чином, штат служби милосердя збільшився у чотири рази, що дозволило взяти під опіку не лише жителів міста, але і направити 1983 медичні та молодші сестри милосердя на допомогу у сільську місцевість. Додаткові кошти на їх утримання були виділені республіканським фондом Миру (понад 4 млн. крб.). У 1990 році медико–соціальні послуги населенню надавали чотири тисячі сестер милосердя, на оплату праці яких, а також на транспортні та інші витрати, Товариство Червоного Хреста УРСР асигнувало 7,5 млн. карбованців. Загалом, надавалися послуги 135 тис. осіб похилого віку та інвалідам, які отримали матеріальну допомогу в розмірі 700 тис. крб., що втричі більше ніж у 1989 році [11, арк. 103].

З моменту Чорнобильської катастрофи Червоний Хрест став опікуватися населенням, яке постраждало в результаті найбільшої техногенної аварії сучасності. Уже 27 квітня 1986 року представники Центрального та Київського обласного комітетів ТЧХ взяли участь у нарадах у Міністерстві охорони здоров'я та обласному відділі з охорони здоров'я відповідно з координації дій по наданню допомоги постраждалому населенню [12, с. 2]. Допомога надавалася завдяки участі санітарних дружин та санітарних постів товариства у розселенні евакуйованих із зони відчуження; організації Днів донора для допомоги ліквідаторам аварії на ЧАЕС; наданні матеріальної допомоги постраждалому населенню; піклуванні про самотніх громадян похилого

віку, які були евакуйовані із забруднених радіацією територій; використання агітмашин, поширення листівок та пам'яток для інформування населення про санітарно–профілактичні заходи боротьби з негативними наслідками аварії; відправка жінок та дітей із постраждалих районів на лікування та оздоровлення в піонерські табори, санаторії УРСР. Зокрема, Вінницька обласна організація власним коштом організувала санаторно–профілактичне лікування в Криму близько ста жінок та дітей з числа постраждалих [13, арк. 3]. ТЧХ сприяло утворенню та реєстрації в областях відділень громадської організації «Союз Чорнобиль».

З метою використання міжнародної гуманітарної допомоги постраждалим Червоний Хрест УРСР ініціював прийняття міжнародної програми «Чорнобиль», завдяки чому держава отримала дозиметри, установки для очищення води, діагностичні пересувні лабораторії, що сприяло поліпшенню медичного обслуговування в забруднених радіацією районах. У 1986–1990 роках на надання матеріальної допомоги евакуйованим із зони відчуження, переселенцям, самотнім громадянам похилого віку, інвалідам, багатодітним сім'ям, які проживали в забруднених радіацією районах, учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС, а також на оздоровлення дітей, оплату 213 посад сестер милосердя, що опікувалися постраждалими від аварії, товариство виділило 9,5 млн. крб. У 1990 році завдяки ініціативі Червоного Хреста було зібрано у населення, трудових колективів, закуплено на свої кошти і привезено в постраждалі райони 1,5 тис. тонн продуктів на суму більше одного млн. крб. [11, арк. 116]. Поширення в Україні небезпечної хвороби – СНІДу спонукало ТЧХ УРСР створити у 1990 році Український республіканський центр «Антиснід» та розпочати залучення коштів на допомогу в лікуванні хворим [14, арк. 4].

Зміни у суспільно–психологічній атмосфері, викликані подальшими трансформаціями українського суспільства в 1989–1990 роках, визначали потребу у нових формах та методах червонохрестного руху, що дозволили б повною мірою реалізувати гуманістичний потенціал товариства, звільнитися від ідеологічно заангажованої орієнтації. На V пленумі ЦК ТЧХ УРСР у червні 1989 року було відзначено, що основою моделі інформаційно–пропагандистської роботи має стати розповсюдження ідей гуманізму та миру, виховання відповідального ставлення до здоров'я та формування здорового способу життя, створення і мобілізація сил та засобів для невідкладної допомоги у надзвичайних ситуаціях, участь в охороні навколишнього середовища, відродження традицій милосердя [7, арк. 5]. У виступі заступника голови ЦК ТЧХ УРСР М. Лапо визнавалося, що «процеси перебудови та демократизації викликали у певній частині населення критичне ставлення до роботи більшості громадських організацій» [7, арк. 10]. Засуджувалася практика виконання планових завдань зі збору членських внесків шляхом нав'язування у трудових колективах купівлі марок «членських внесків». Для подальшого фінансового забезпечення служби милосердя ТЧХ, виплати додаткових коштів малозабезпеченим самотнім громадянам, організації безоплатного харчування знедоленим, надання матеріальної допомоги жертвам техногенних катастроф та стихійних лих, поліпшення умов життя інвалідам

війни та праці, афганцям, сиротам, солдатським вдовам комітети ТЧХ УРСР посилюють роз'яснювальну роботу у трудових колективах. З 1 січня 1990 року комітети Червоного Хреста республіки перейшли на госпрозрахунок та самофінансування, при цьому головним завданням стало забезпечення фінансової бази незалежно від джерел її поповнення. Поліпшувалася структура та система управління організацією – було скорочено 323 посади [15, с. 32].

Складність та багатоманітність завдань, що постали перед товариством на початку 90-х років минулого століття, зменшення грошових надходжень в результаті зростання недовіри до одержавлених громадських організацій, інфляційні процеси в економіці спричинили фінансові труднощі у виконанні важливих соціальних програм. У березні 1991 року голова ЦК Червоного Хреста УРСР І. Усиченко звертається до ЦК КПУ з проханням підтримати діяльність патронажної служби Товариства та реалізацію програми «Чорнобиль» виділенням на рахунок організації 4,5 млн. крб. Реакція компартійних службовців була доволі стриманою. З приводу Чорнобильської програми у листі-відповіді відзначалося, що «передбачені на цілі ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи партійні кошти направляються виключно на оздоровлення дітей... Виділити кошти на інші цілі ЦК КПУ не має можливостей» [11, арк. 137]. Також в обкоми КПУ було направлено лист із проханням провести відповідну роботу з керівниками трудових колективів підприємств, організацій та установ, які б перерахували кошти на рахунки обласних комітетів Товариства Червоного Хреста УРСР [11, арк. 104], що слід вважати завуальованою відпискою.

4 квітня 1991 року було затверджено Статут ТЧХ України, відповідно до якого основною метою діяльності Товариства став захист життя людини, попередження та полегшення людських страждань під час збройних конфліктів, стихійного лиха, катастроф та аварій, надання допомоги медичній службі Збройних сил й органам охорони здоров'я, сприяння органам державної влади України в їх діяльності у гуманітарній сфері. Організація зусиллями патронажної служби організовує медико-соціальну допомогу громадянам похилого віку, інвалідам та іншим соціально незахищеним верствам населення, сприяє реалізації державних програм, спрямованих на охорону здоров'я і надання допомоги малозабезпеченим верствам населення, співпрацює для виконання цих завдань з іншими організаціями та установами [16, с. 12].

Отже, протягом другої половини 80-х років акцент у роботі Товариства був зміщений на вдосконалення медико-соціальної діяльності осередків Червоного Хреста та необхідність врахування суспільних трансформацій в Україні, що створили умови для повернення в повсякденній діяльності до принципів міжнародного червонохресного руху.

Список використаних джерел

1. Усиченко І. І доброта, і милосердя / І. Усиченко, Ю. Віленський, О. Заграничний. – К.: Товариство Червоного Хреста України, 2001. – 63 с.
2. Усиченко І. І. С ориентиром на человека / І. І. Усиченко // Советский Красный Крест. – 1990. – №2. – С.3–5.
3. Безбородов А. Б. Противоречия советского краснокрестного движения в 50–60-е гг. / А. Б. Безбородов // Информационный бюллетень о деятельности СОКК и КП СССР. – 1990. – №2 (13). – С.75–84.

4. Ямпольская Ц. А. Общественные организации в СССР / Ц. А. Ямпольская. – М.: Наука, 1972. – 216 с.
5. XVI з'їзд товариства Червоного Хреста УРСР. – К.: «Здоров'я», 1987. – 24 с.
6. Статус члена Исполнительного комитета ордена Ленина Союза обществ Красного Креста и Красного Полумесяца СССР. – М. [Б.В.], 1988. – 6 с.
7. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України). – Ф.4616. – Оп.1. – Спр.944. – 81 арк.
8. Точка отсчёта // Информационный бюллетень о деятельности СОКК и КП СССР. – 1991. – №2 (17). – С.42.
9. ЦДАВО України. – Ф.4616. – Оп.1. – Спр.947. – 70 арк.
10. Державний архів Вінницької області (далі – ДАВО). – Ф.Р-4956. – Оп.1. – Спр.1583. – 48 арк.
11. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф.1. – Оп.32. – Спр.2942. – 200 арк.
12. Участие общества Красного Креста УССР в оказании помощи населению, пострадавшему в результате аварии на Чернобыльской АЭС // Информационный вестник ЦК ОКК УССР. – 1990. – №2. – С.2–37.
13. ДАВО. – Ф.Р-4956. – Оп.1. – Спр.1708. – 27 арк.
14. ЦДАВО України. – Ф.4616. – Оп.1. – Спр.949. – 167 арк.
15. На съездах республиканских обществ Красного Креста и Красного Полумесяца // Информационный бюллетень о деятельности СОКК и КП СССР. – 1991. – №2 (17). – С.30–36.
16. Статут Товариства Червоного Хреста України. – К.: «Чорнобильінтер-інформ», 2001. – 32 с.

References

1. Usichenko I. I dobrota, i myloserdya / I. Usichenko, Yu. Vilens'kyi, O. Zahranychnyy. – K.: Tovarystvo Chervonoho Khresta Ukrainy, 2001. – 63 s.
2. Usichenko I. I. S orientirom na cheloveka / I. I. Usichenko // Sovetskij Krasnyj Krest. – 1990. – №2. – S.3–5.
3. Bezborodov A. B. Protivorechija sovetskogo krasnokrestnogo dvizhenija v 50–60-e gg. / A. B. Bezborodov // Informacionnyj bjulleten' o dejatel'nosti SOKK i KP SSSR. – 1990. – №2 (13). – S.75–84.
4. Jampol's'kaja C. A. Obshhestvennye organizacii v SSSR / C. A. Jampol's'kaja. – M.: Nauka, 1972. – 216 s.
5. XVI z'yizd tovarystva Chervonoho Khresta URSR. – K.: «Zdorov'ya», 1987. – 24 s.
6. Status chlena Iсполnitel'nogo komiteta ordena Lenina Sojuza obshhestv Krasnogo Kresta i Krasnogo Polumesjaca SSSR. – M. [B.V.], 1988. – 6 s.
7. Tsentral'nyy derzhavnyy arkhiv vyshchikh orhaniv vldy ta upravlinnya Ukrainy (dali – TsDAVO Ukrainy). – F.4616. – Op.1. – Spr.944. – 81 ark.
8. Tochka otschjota // Informacionnyj bjulleten' o dejatel'nosti SOKK i KP SSSR. – 1991. – №2 (17). – S.42.
9. TsDAVO Ukrainy. – F.4616. – Op.1. – Spr.947. – 70 ark.
10. Derzhavnyy arkhiv Vinnyts'koyi oblasti (dali – DAVO). – F.R-4956. – Op.1. – Spr.1583. – 48 ark.
11. Tsenral'nyy derzhavnyy arkhiv hromads'kykh ob'yednan' Ukrainy. – F.1. – Op.32. – Spr.2942. – 200 ark.
12. Uchastie obshhestva Krasnogo Kresta USSR v okazanii pomoshhi naseleniju, postradavshemu v rezul'tate avarii na Chernobyl's'koj AJeS // Informacionnyj vestnik CK OKK USSR. – 1990. – №2. – S.2–37.
13. DAVO. – F.R-4956. – Op.1. – Spr.1708. – 27 ark.
14. TsDAVO Ukrainy. – F.4616. – Op.1. – Spr.949. – 167 ark.
15. Na s#ezdah respublikanskih obshhestv Krasnogo Kresta i Krasnogo Polumesjaca // Informacionnyj bjulleten' o dejatel'nosti SOKK i KP SSSR. – 1991. – №2 (17). – S.30–36.
16. Statut Tovarystva Chervonoho Khresta Ukrainy. – K.: «Chornobyl'inter-inform», 2001. – 32 s.

Levchuk K. I., Doctor of History, Professor, Head of Department of the History of Ukraine and philosophy, Vinnytsia National Agrarian University (Ukraine, Vinnytsia), ki_levchuk@i.ua

Forms and methods of charity activities of the Red Cross Society of Ukraine (1985–1991 years)

Forms and methods of the Red Cross Society of Ukraine in terms of social and economic relations transformation (1985–1991 years), based on the study and synthesis of archival sources, published documents, research literature were found.

Keywords: Red Cross Society, charity activities, social protection, humanitarian aid.

* * *